

Anketa k Evropskému kulturnímu fóru 1985

1. Spolu s paní profesorkou Boženou Komárkovou jsem přesvědčen, že základním vyjádřením počáteční i pozdější české reformace jsou "Čtyři pražské artikuly" z roku 1419 a že byly podnětem k reformám církve i celé národní společnosti a později přínosem k evropskému zápasu o sobodu svědomí, svobodu myšlení a vůbec o lidská práva.

První jejich článek požaduje, aby "slovo Boží po království Českém svobodně a bez překážky od křesťanských kněží bylo zvěstováno a kázáno, jakož Spasitel náš přikazuje."

Od roku 1954 do roku 1975 jsem byl kazatelmem, později i farářem českobratrské církve evangelické, z toho posledních třicet měsíců již bez státního souhlasu k veřejnému působení. Dílo kazatele dochází naplnění v okamžiku, kdy jeho posluchači jeho slovo slyší, reagují na ně a ovlivňují slovem nebo skutkem další dílo kazatele.

A tak je pro mne první požadavek Pražských artikulů stejně aktuální jako v roce 1959, kdy jsem do Křesťanské revue napsal výzvu "Aktuálnost Čtyř pražských artikulů" a uveřejnil si zároveň s ostatními hlasy volajícími v naší církvi (i mimo ni) po "nové orientaci", kterou jsme pak probíjovali v rozhovorech, přednáškách literární či písňové tvorbě a v praktickém působení mezi lidmi ve sborech (farnostech) i na veřejnosti.

Pociťuji své desetileté kazatelské odmlčení podobně jako odně levé ledviny také před deseti lety. Je to umenšení mé existence, redukce, kterou zbylá ledvina a celý organismus vyrovnává s přetížením a se zvýšeným nárokem na svou funkci.

Redukování svobody projevu, duchovní a umělecké tvorby považuju nejen za něco nenormálního, ale též za výzvu nucené redukci se nepřizpůsobit a odlidšťujícím omezením na kusého konzumujícího občana se nepodvolit.

Je třeba znovu vyhlásit reformní požadavek svobodného kázání slova Božího - a nejen po království Českém !

2. V roce 1973 jsem napsal svému příteli spisovateli Alexandru Klimentovi, že mi byl vzat "státní souhlas" ke kázání a dalšímu veřejnému působení. Odpověděl mi, že on a jeho přátelé byli už zbaveni souhlasu k veřejnému výkonu svého povolání již před několika lety.

Postupem let jsem si uvědomil, že evangeličtí kazatelé a nejeví evangeličtí - brzy byli zbavováni možnosti veřejně působit i kazatelé dalších církví - jsou součástí celé kulturní národní obce, která trpí jejich odmlčením jako nuceným odmlčením spisovatelů, básníků, novinářů a filmařů. Spolu s ní jsme všichni podrobováni nejen redukci

své existence s výhledem na její likvidaci, ale také zkoušce odolnosti a životachopnosti.

Živoří a omumírá nejen evangelická složka národní obce, ale nemocí k smrti je postižena celá obec. Některé příznaky ukazují na rychle postupující nekrózu, asi též proto, že funkci vyoperované ledviny nekompenzovaly dost rychle ostatní části organismu. Nikdy jsem nepovažoval řeči Milana Kundery a jiných myslitelů středoevropského ~~Kř~~^{Kř} původu o kulturní genocidě jen za literátskou nadsázku.

K velikosti Jana Amose Komenského patřilo i to, že si v určité situaci uvědomil - právě v exilu - že jeho Jednota bratrská zemře a napsal proslulý Křest umírající matky Jednoty bratrské. V ~~Ř~~^Ř odkazuje umírající Jednota všechno, co dostala darem nebo co vypěstovala, národu českému a mpravskému.

A Jednota skutečně zahynula. Hlásí se k ní sice jiné jednoty a konají po celém světě pozoruhodné výchovatelské, sociální a kulturní dílo v jejím duchu a její dědictví převzaly i ostatky v naší vlasti, ale Komenský viděl správně.

Nyní hrozí takové umírání národu nejen českému a moravskému, ale i slovenskému. Přesto mám naději, že česká a slovenská národní obec povstane a přežije! Základem mé naděje nejsou nějaké nevyčerpatelné síly národního genia, ale stále aktuální možnost spolehnout se na pomoc shůry, na sílu toho ducha, který se s oblibou opírá o bezbranné a dává sílu zdánlivě bezmocnému klíčícímu semeni nadzdvihnout svým klíčkem i hroudu. Či dává sílu kapce znovu dopadající prorazit kámen.

Křehké lidství, bezbranná pravda, bezmocná krása, útlý výhonek nového života je pro mne výzvou, abych je chránil a pěstoval a nehleděl na nesnáze s tím spojené a na vysokou nepravděpodobnost toho, že vlastní silou dosáhneme svých cílů.

Na rozdíl od Sisyfa znovu a znovu se lopotícího se svým balvanem do strmého vrchu, vidím nesení kříže do golgotského kopce jako plné naděje.

3. Nesoudím, že státní moc a oficiální instituce mohou udělat první kroky, které by se stávaly východisky z daného tíživého a kritického stavu. Mívám pocit, že metodě "reformy shora" byla dána jakási poslední šance v šedesátých letech. Dnes už shora mohou přijít jen nepřímé podněty a spíše v podobě odstraňování zábran, kamenů a h ud lečících na klíčícím osení. Státní moc má málokdy iniciační charakter. Posloužit životu může spíše vlastním omezováním, podřizováním sebe sama právu, zákonům, lidskosti.

Jistě by pomohlo omezit státní intervenci do oblastí, kde je smrtelná, omezit monopol ideologický, omezit reglementaci výchovy školství a vědecké činnosti, pomohla by kampaň za důsledné dodržování Ústavy, zákonů a předpisů - jistě je tomu tak; v životě církvi - a postupné přetváření zákonů a předpisů ve smyslu Mezinárodních paktů ratifikovaných u nás v roce 1976. Pomohlo by tedy uvolňování cenzury a postupná likvidace zásahů bezpečnostních a byrokratických orgánů do duchovní, tj. vědecké, umělecké a výchovné oblasti a do možností občanského sdružování a shromažďování.

Ovlivňovat kulturní politiku je v možnosti nás všech. Je třeba podporovat i zdánlivě ztracený pokus o prolomení smrtelného kruhu jímž je život národní obce sevřen. Musíme stranit pravdě, pěstovat krásu, vážit si originality druhých i sebe, tedy učit se toleranci kombinované horlivostí poznání pravdy, vzdělávat sebe i druhé.

Netušené možnosti mají občané, kteří jsou stále ještě v oficiálních strukturách. Bohužel často propadají ochromující pověře, že se "nedá nic dělat". Vidím to na kazatelích a funkcionářích vedení církvi, kteří z pocitu, že se nedá nic jiného dělat zachraňují jen své osobní postavení a likvidují nebo omezují oblasti církevního života, a tak, jak by řekli naši husitští otcové, slouží ďáblu.

4. Od Evropského kulturního fóra očekávám významné kroky k překonání izolace evropských národů. Úplný duchovní život není dnes už možný bez vzájemného sdílení. Každý zájem kterékoliv instituce nebo osobnosti o kontakt s námi v Čechách, na Moravě a na Slovensku je reálnou podporou zápasu nejen o svobodu ale o vlastní duchovní život.

Svoboda tvorby a svoboda duchovního života nepřichází v geografickém smyslu zvenčí, ale zevnitř. Z přátel ze zahraničí nám vždy nejvíce pomohl ten, kdo k nám v obležení nepřistupoval jako k chudým příbuzným, ale jako rovný k rovným, jako k lidem, kteří mají své zkušenosti, které zatím ještě do jeho země nepronikly nebo které již v průběhu dějin jeho spoluobčané nebo i on sám pozapomněl.

Stálo by ovšem za to se pokusit obnovit i v naší části Střední Evropy mezinárodní křesťanská společenství jako je Křesťanské sdružení mladých lidí (YMCA a YWCA) nebo Světová federace křesťanského studenstva, prosadit mezinárodní časopisy, které by mohl číst kterýkoliv občan podle svého rozhodnutí, jednat o zrušení rušení rozhlasového nebo televizního vysílání.

Každý takový krok ale i každé pravidlé slovo, každý podnětný článek, krásný obraz nebo lidský filmový snímek, vynález zachraňující přírodu nebo kterákoliv rozumná knížka tvůrce, který má sjedno-

cenou, demokratickou Evropu jako svou vizi, jako vizi "země lidí" podle A.de Exupéryho a má naději pro celý svět, že bude žít v zá-
pase o pravdu a skutečné lidství - je velkou pomocí pro Evropu a
tím i pro nás v Brně.

Jan Šimsa
Volfova 12
Brno 12
612 00

(Jan Šimsa se narodil 2.října 1929, vystudoval Husovu a Komenského
fakultu v Praze, byl činný jako kazatel v Českobratrské církvi
evangelické do roku 1975. V roce 1976 podepsal Chartu 77, v letech
1978-1979 byl osm měsíců vězněn, pracuje jako laborantní dělník
v chemickém výzkumu. Byl činný v Akademické Ymce do jejího rozpuště-
ní. Od roku 1969 byl členem výboru Svazu ^{českobratrského} ~~českobratrského~~ evangelického
~~duchovenstva~~ ^{duchovenstva} od roku 1969
členem Mírového odboru tohoto svazu do rozpuštění Svazu duchoven-
stva v roce 1973.)